

DOM BREZ ODPADKOV

---

7. r.

TEORETIČNO OZADJE:

Plastični odpadki predstavljajo velik del odpadkov, ki jih vsakodnevno zavržemo v gospodinjstvu (denimo jogurtovi lončki, vrečke od sadja in zelenjave, plastična embalaža od mleka, ovitki sladkarij in testenin, ...). Plastika je zaradi svojih lastnosti, kot so prožnost, trdnost, odpornost proti toploti, mrazu, maščobi, kislinam, neprepustnost, itd. vsestransko uporaben material. Pridobivajo ga s polimerizacijo organskih ogljikovih spojin. Cena proizvodnje je relativno nizka. Različni tipi plastike so različno obstojni, od njihove sestave pa je odvisno tudi, ali so primerni za recikliranje. Razgradnja plastike je zelo dolgotrajna, zato s tem, ko velike količine plastike vsakodnevno zavržemo (in je ne recikliramo) nastane težava kopičenja odvečnih izdelkov na deponijah, divjih odlagališčih in tudi v naravnih ekosistemih, denimo v morju (kopiči se na morskem dnu). Plastika se pod vplivom UV-žarkov in drugih fizikalnih, kemičnih ter mehanskih dejavnikov postopoma sicer razgradi na manjše delce, ki pa v naravi ostanejo - kot mikroplastika. Mikroplastika je prisotna povsod v našem okolju – v prsti, zraku, zemlji, živih bitjih. Prostoživeči organizmi jih ne morejo porabiti niti kot vir hrane, niti predelati v uporabno obliko. To lahko denimo storijo z nelakiranimi in nebarvanimi lesenimi izdelki, vrečo iz konopljinih vlaken, ovčjo volno,...

V naravnih ekosistemih, v nasprotju z umetnimi, snovi krožijo. Ilustrativen in poenostavljen primer kroženja snovi je: rastline vežejo ogljikov dioksid iz zraka in mineralne snovi iz tal, rastlinojedci pojedjo rastline in vgradijo te snovi (minerale in ogljik) v lastno telo (in v potomce), te pojedjo plenilci, plenilci poginejo in razkrojevalci uporabijo njihova telesa (organsko snov) kot vir hrane, izločajo minerale v prst in tam so ti zopet na voljo rastlinam. Snovi krožijo po mnogih poteh. Bistvo je, da snovi, ki jih določeni organizmi zavržejo, drugi porabijo...

Pri plastiki in nekaterih drugih snoveh (zdravila, pesticidi, težke kovine, ...) pa se pojavi problem, da snovi le nastajajo, iz končnih (razgrajenih) delcev, ki so razpršeni v naravnem okolju, pa jih nihče ne zna zbrati in sestaviti nazaj v uporaben izdelek. S tem krog ni sklenjen. Mikrodelci plastike prehajajo v naravno okolje denimo s padavinsko vodo, ki odteka od razpadajočih smeti na divjih odlagališčih, deponijah, prek kanalizacije, zaradi požarov, s cest, ipd. V ekosistemih se kopičijo in pri določenih koncentracijah vplivajo na organizme – in sicer negativno. Mikroplastika moti delovanje hormonskega sistema organizmov, kar pa negativno vpliva na delovanje organizma kot celote (in se odrazi v različnih boleznih). Mikroplastika ne vpliva le na prostoživeče organizme, pač pa jo tudi človek vnaša v svoje telo s pitno vodo, hrano, ... Delcev mikroplastike ne vidimo s prostim očesom, ne znamo zamejiti in niti ne poznamo vseh škodljivih posledic. Zato bi bilo potrebno naše ravnanje usmeriti predvsem v to, da je teh delcev kar se da malo.

Vedno večje število ljudi po vsem svetu, tudi v Sloveniji, se zaveda problematike enosmernega toka plastičnih izdelkov (tj. od izdelka v tovarni do delcev mikroplastike v okolju), zato spreminjajo svoj življenjski slog v smeri, da ustvarijo čim manj ali pa celo nič odpadkov. Taka odločitev zahteva velike spremembe v načinu nakupovanja in shranjevanja živil, spremembe pri osebni higieni, pri pranju perila, pomivanju posode, pri skrbi za čistočo stanovanja, pri izbiri oblačil, izdelkov za izobraževanje in prosti čas.

Navedenih je nekaj konkretnih primerov za zmanjšanje količine odpadkov v vsakdanjem življenju:

- uporabljam svojo steklenico za vodo in ne kupujem ustekleničene vode
- s seboj (na kampiranje in zabavo) vzamem svojo skodelico, krožnik in pribor, da se izognem plastičnim kozarčkom za enkratno uporabo
- kupujem le to, kar potrebujem in ne izdelkov, ki so 'v akciji' in jih ne potrebujem
- malico si zapakiram v večkrat uporabno stekleno ali plastično posodo (od nekega kupljenega artikla, npr. posodo od skute) ali v bombažni servet ali jo dam v papirnato vrečko, namesto v plastično folijo
- v trgovino grem s svojo vrečko, nahrbtnikom, škatlo, tudi zelenjavo lahko stehtam in iz trgovine odnesem v svoji vrečki iz blaga
- nakupujem na tržnici ali pri kmetu ali v trgovinah, kjer mi lahko mlevske (moko, kosmiče,...), oreščke, mlečne izdelke in podobno zapakirajo v večkrat uporabno embalažo, ki jo prinesem s seboj
- v gostilni/pekarni pri naročanju hrane za s seboj prosim, če mi jo lahko zapakirajo v prineseno posodico
- ne uporabljam plastičnih vrečk, če jih lahko nadomestim z bolj trajno embalažo, ali pa plastične vrečke uporabljam večkrat
- odvečna oblačila, knjige in igrače podarim
- stvari ponovno uporabim ali pa jim z malo ustvarjalnosti dam drug namen
- stvari, ki se pokvarijo, najprej poizkusim popraviti (ali jih nesem mojstru, ki to zna), preden jih zavržem
- ne uporabljam slamic pri pitju pijač – tudi v gostinskih lokalih lahko natakarico zaprosiš, da ti postreže pijačo brez slamice
- v kopalnici šampone in mila v plastičnih stekleničkah zamenjam za trda mila (ki se jih lahko celo naučim izdelati sam)
- kupujem izdelke, ki imajo manj embalaže,...

(vir: <https://www.zps.si/index.php/okolje/trajnostna-potronja/9479-bomo-postali-planet-mikro-plastika-2-2019>,
<https://triglavskazakladnica.si/search?q=plastika&filter=%7B%7D&sort=%7B%22textScore%22%3A-1%7D>)